

GHID DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A ACȚIUNILOR DE DEZINFORMARE A ALEGĂTORILOR

Elaborat de Autoritatea Electorală Permanentă

Ediție revizuită pentru alegerile prezidențiale din anul 2025

Expansiunea fenomenelor de propagare a știrilor și informațiilor false precum și de simulare a susținerii publice pentru o idee cu ajutorul roboților automatizați constituie o vulnerabilitate a climatului de integritate aferent campaniilor electorale.

Astfel, Autoritatea Electorală Permanentă (AEP), în lumina atribuțiilor sale privind implementarea de programe de informare și educare a alegătorilor asupra sistemului electoral românesc și asupra respectării deontologiei electorale, a actualizat *Ghidul de prevenire și combatere a acțiunilor de dezinformare a alegătorilor* cu informații relevante în contextul desfășurării alegerilor pentru Președintele României din anul 2025.

Prezentul ghid nu are caracter normativ, ci expune recomandări minimale pentru identificarea și combaterea efectelor știrilor/informațiilor false, verificarea veridicității surselor de informare și promovarea unui climat de etică, integritate și transparență în contextul desfășurării proceselor electorale.

SCOPUL ȘI EFECTELE DEZINFORMĂRII

Dezinformarea, ca instrument de influențare a opiniei și comportamentului alegătorilor, este utilizată cu scopul de a distorsiona percepția electoratului sau pentru a crea un nou curent de opinie care generează confuzie privind calitatea proceselor electorale, subminând democrația și libertatea.

Adesea, dezinformarea implică utilizarea de conturi automatizate digitale pentru *astroturfing*, dezvoltarea unor rețele de urmăritori falși, crearea unor videoclipuri care au conținut fals sau manipulator, promovarea publicității direcționate (*targetată*), *trolling* organizat, *meme*-uri (elemente vizuale cu text de impact asociat) sau alte asemenea instrumente. Aceste practici constituie comportament inautentic în mediul online.

Accentul, în cazul acestor practici, cade pe intenție, persoana care le folosește dorind să aducă prejudicii procesului electoral sau entităților publice implicate în organizarea alegerilor, în general, sau unui candidat, în mod particular, slăbind încrederea în procesul democratic.

Mijloacele de dezinformare cu privire la modul de organizare și desfășurare a proceselor electorale utilizate sunt într-o permanentă evoluție. Participanții la aceste procese apelează la mijloace tehnice și strategii de influențare a alegătorilor netradiționale care duc la diseminarea rapidă a informațiilor cu caracter fals sau înșelător.

Acest lucru duce la crearea și întreținerea unor neliniști și tensiuni sociale și inocularea sentimentului de neîncredere în instituțiile statului care se ocupă cu organizarea și desfășurarea alegerilor. Având în vedere faptul că principalele surse de informare ale electoratului rezidă în tehnologiile de comunicare rapidă și în instrumentele bazate pe inteligență artificială, fără a exista un filtru între emitentul unei informații și electorat, este tot mai evident faptul că efortul colectiv de respingere a efectelor nocive ale acestora trebuie să fie dublat de unul individual de informare corectă.

ELEMENTE DE EVALUARE A INFORMAȚIEI

În vederea furnizării asistenței pentru dezvoltarea setului de verificări, enumerăm potențiale indicii cu privire la o știre/informație falsă, și anume:

- titluri care promit senzaționalul sau sunt redactate de o manieră alarmistă, dramatică;
- modul în care sunt scrise articolele, și anume scrierea cu majuscule, erori repetate de ortografie, erori de traducere, semne de punctuație care induc dramatism, alarmare etc.;
- formulări evazive care conduc la presupuneri, lansarea de zvonuri sau conspirații;
- materiale publicitare politice (materiale de propagandă electorală) care, deși conțin elementele de identitate vizuală utilizate, de regulă, de către un candidat, sunt fabricate/modificate de către alte persoane (cu sau fără utilizarea instrumentelor bazate pe inteligența artificială) și au conținut defăimător sau dezavantajos pentru respectivul candidat.

Etichetarea materialelor electorale

Ca element de noutate ¹, pe durata campaniei electorale a alegerilor pentru Președintele României din anul 2025, actorii politici² trebuie să asigure publicarea, împreună cu fiecare material publicitar politic, a următoarelor informații:

- a) o indicație că este vorba de un material publicitar politic;
- b) identitatea sponsorului materialului publicitar politic, respectiv numele, adresa de e-mail și, dacă este publică, adresa poștală, iar în cazul în care sponsorul nu este o persoană fizică, adresa la care acesta își are sediul;
- c) după caz, o mențiune că materialul publicitar politic a făcut obiectul unor tehnici de vizare a unui public-țintă sau de distribuire a materialelor publicitare, în sensul art. 3 pct. 11 și 12 din Regulamentul (UE) 2024/900;
- d) o mențiune că sumele cheltuite pentru pregătirea, plasarea, promovarea, publicarea, distribuirea sau difuzarea materialului publicitar politic provin exclusiv din sursele permise de Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- e) după caz, o mențiune că materialul publicitar politic a făcut obiectul unei promovări electorale sau al unei promovări electorale plătite.

De asemenea, prin Hotărârea AEP nr. 9/2025, a fost clarificat modul de promovare, distribuire, publicare sau editare a materialelor publicitare politice utilizate în campania

¹ Art. 16 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2025.

² În sensul art. 3 pct. 4 din Regulamentul (UE) 2024/900.

electorală la alegerile pentru Președintele României din anul 2025, fiind formalizate regulile de etichetare a materialelor publicitare politice (materialelor de propagandă electorală).

Totodată, Decizia Biroului Electoral Central (BEC) 54D/26.03.2025 clarifică faptul că, la aceste alegeri, toate materialele publicitare politice (materialele de propagandă electorală) trebuie evidențiate conform Hotărârii AEP nr. 9/2025.

În acest context, atragem atenția asupra riscului reutilizării fără drept a etichetelor utilizate de un competitor electoral, în vederea generării de conținut fals.

CRITERII DE IDENTIFICARE A ȘTIRILOR/INFORMAȚIILOR FALSE

Verificarea informației publicate constituie o analiză amănunțită, ghidată de o întrebare de bază: „Cum știm asta?”. Astfel, pentru a identifica veridicitatea informației este necesar ca alegătorii să adopte o atitudine de detectiv (*fact-checker*), cu o gândire critică.

Tema de analizat	Indicatori	Recomandări
	1.ACCESEAZĂ	
	CITIREA CONȚINUTULUI ȘTIRII/ARTICOLULUI	Atunci când pe fluxul de știri apar informații cu titluri care promit senzaționalul este necesară citirea întregului conținut al informației/știrii/articolului. Scopul oricărui titlu al unui material online este de a-l face pe utilizatorul de internet să dea click (<i>clickbait</i>), însă trebuie verificat dacă titlul este corelat cu ce se regăsește în conținutul articolului.
	2.ANALIZEAZĂ	
2.1. IDENTIFICĂ CREDIBILITATEA SURSEI CARE A PUBLICAT INFORMAȚIA	DOMENIUL DE INTERNET FOLOSIT SAU URL-UL SITE-ULUI (ADRESA STANDARDIZATĂ PENTRU LOCALIZAREA SURSEI DIGITALE)	Atenție la denumiri neobișnuite, generice sau obscure, care nu pot fi asociate unei organizații/instituții cu o bună reputație. Numele domeniului surselor legitime de știri este același cu cel al sursei, iar terminația URL-ului indică țara de unde provine pagina de internet la care a fost publicată știrea/informația (ex. - .ro pentru România, .uk pentru Marea Britanie) sau scopul (.edu pentru scop educațional, .org pentru organizații de drept public). Domeniile de care specialiștii recomandă să ne ferim sunt cele cu terminație suspectă, de forma „.com.co”. Unele site-uri false sunt copii ale unor site-uri de încredere, cu un URL modificat foarte puțin, aproape insesizabil,

Tema de analizat	Indicatori	Recomandări
		pentru a induce în eroare. Verificați cu atenție ca niciun caracter din denumirea site-ului să nu fie modificat.
	ATENȚIE LA ETICHETELE PRELuate DE LA COMPETITORI ELECTORALI SAU LA FALSELE ETICHETE!	Verificați pe paginile oficiale ale candidatului etichetele și elementele vizuale utilizate, de regulă, de către acesta. Comparați datele din eticheta utilizată în mod cert de către candidat cu etichetele utilizate în materialele susceptibile de a fi false (informații, font, dimensiuni). Codul mandatarului financiar este cel mai important element al etichetei. Diferențele dintre etichete pot semnala un conținut fals. Comparați claritatea imaginii cu claritatea etichetei. O etichetă preluată fără drept poate avea o altă rezoluție sau o dispunere neuniformă pe materialul electoral.
	DEȚINĂTORUL DOMENIULUI	Verificați dacă website-urile reprezintă o sursă credibilă. Este sursa una obscură sau se numără printre sursele demonstrate ale dezinformării? Website-ul poate fi verificat la adresa www.rotld.ro pentru domeniile de internet .ro și la https://www.whois.net pentru domeniile cu alte terminații.
	TIPUL DE ORGANIZAȚIE CARE A PUBLICAT INFORMAȚIA	Verificați aspecte precum: activitatea anterioară, misiunea, viziunea, politica editorială, partizanatul ideologic sau de altă natură. Examinați dacă secțiunea „Despre noi” este bine structurată și dacă menționează informații despre editor și/sau echipa redacțională sau despre proprietarul domeniului/societatea care deține publicația, care să poată fi verificate. Asigurați-vă că secțiunea „Contact” conține e-mailuri instituționale.
	DESIGN-UL (PROIECTAREA VIZUALĂ A) SITE-ULUI	Sursele credibile au, de regulă un design profesionist și nu includ o multitudine de pop-up-uri și bannere cu reclame sau filtrează reclamele astfel încât să nu prevadă conținut ofensator. Atenție la site-urile care ar putea fi clonate! Pentru verificare, recomandăm identificarea domeniului oficial, a datei înființării site-ului, precum și a

Tema de analizat	Indicatori	Recomandări
		altor informații din cele enumerate la secțiunile anterioare.
2.2.CREDIBILITATEA SURSEI PE REȚELELE SOCIALE	VERIDICITATEA NUMELUI DE UTILIZATOR / TITULATURII ENTITĂȚII	Pe rețelele sociale, dacă apar litere și numere aleatorii ar putea fi un <i>bot</i> (un program software automat). Dacă vedeți un cont neverificat (care nu conține, lângă nume, bifa de verificare), care postează de sute de ori pe zi, trebuie să verificați cu atenție.
2.3.CREDIBILITATEA CONȚINUTULUI	VERIFICAREA AUTORULUI ARTICOLULUI	Cine este autorul știrii? Ce a mai publicat acesta? Ce se știe despre activitatea/ traseul profesional al autorului? Ce a mai scris anterior autorul pe subiect/subiecte conexe? Dacă știrea nu este semnată de către o persoană/structură ar putea fi necesară o verificare mai amănunțită. Traseul profesional al unui autor credibil este ușor identificabil dacă se regăsesc informații în mediul online sau în alte surse despre activitatea și istoricul publicațiilor acestuia.
2.4.EVALUAREA CRITICĂ A INFORMAȚIEI	ANALIZA CONȚINUTULUI	Urmărirea, cu atenție, a ideilor exprimate în text (logică, dovezi, argumente). Este textul coerent? Diversitatea perspectivelor prezentate: sunt prezentate și dezbătute mai multe puncte de vedere, pentru un caracter de obiectivitate? Conține textul greșeli gramaticale, de punctuație și ortografie, face abuz de utilizarea majusculilor, de punctuație excesivă? Încearcă textul să declanșeze emoții puternice, mai ales negative? Dacă textul face abuz de cuvinte cu o mare încărcătură emoțională, este foarte posibil să stimuleze atenția și reacțiile cititorilor în mod deliberat. Unele mesaje conțin greșeli de logică, de exprimare, de gramatică și folosesc cuvinte care atrag atenția și generează emoție (senzațional, șocant, incredibil ș.a.m.d.). În text sunt exprimate opinii sau afirmații nedemonstrate prin fapte și dovezi concrete, cum ar fi informații „pe surse”, date și cifre care nu pot fi verificate, speculații, exagerări. O publicație renumită nu va avea un număr mare de erori gramaticale și de traducere.

Tema de analizat	Indicatori	Recomandări
	CARACTERUL DE ACTUALITATE A INFORMAȚIEI PREZENTATE (DATA ȘTIRII/INFORMAȚIEI PREZENTATE)	Conținutul este de actualitate în raport cu data publicării articolului sau este vorba despre știri mai vechi recontextualizate? Uneori conținutul este distribuit la mult timp după ce a fost publicat prima oară pentru a induce o falsă impresie de noutate. Chiar și atunci când sursa pare a fi una credibilă, trebuie evaluat contextul publicării materialului.
	SURSELE DE DATE ȘI INFORMAȚII PENTRU SUSȚINEREA CONȚINUTULUI PREZENTAT	Care sunt declarațiile citate ale actorilor publici sau ale experților pentru a sprijini afirmațiile din text? Poate fi verificat faptul că aceste citate nu sunt atribuite în mod fals anumitor actori publici legitimi? Există trimiteri (hyperlinkuri active) către surse credibile și verificabile în susținerea informațiilor (publicații de presă cu reputație internațională, autorități, organizații profesionale, statistici oficiale etc.)? Confirmați informațiile din surse multiple. O știre reală trebuie să poată fi verificată și din alte surse (cel puțin 3).
	ȘTIRI, ARTICOLE SAU INFORMAȚII GENERATE DE INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ	<i>Chatbotii</i> (aplicații software concepute pentru a imita o conversație de tip uman pe baza indicațiilor utilizatorului), creatorii de imagini și clonatorii de voce pot produce conținut care pare creat de om, inclusiv materiale de tip <i>deepfake</i>. Unele știri, informații, articole sau postări sunt create prin solicitarea unei persoane în cadrul <i>chatbotilor</i> a unor articole sau informații care amplifică o anumită narațiune, iar rezultatul este postat pe un site web. De asemenea, există un proces automat, prin utilizarea <i>botilor</i>, pentru a extrage date și conținut dintr-un anumit site web (<i>web scrapers</i>). Acești <i>boti</i> caută articole care conțin anumite cuvinte cheie și rescriu informațiile sau știrile pentru a evita acuzațiile de plagiat. Rezultatul este postat automat online.

Tema de analizat	Indicatori	Recomandări
2.5.CĂUTAREA INVERSĂ A IMAGINILOR (REVERSE IMAGE SEARCH) ȘI A CONȚINUTULUI VIDEO, PENTRU A VEDEA DACĂ SUNT TRUCATE	VERIFICAREA IMAGINILOR	Un instrument pentru identificarea site-urilor generate de inteligența artificială este NewsGuard. Atenție la posibilitatea ca dovezile, fotografiile sau video-urile folosite să fi fost schimbate intenționat pentru a prezenta un conținut înșelător/fals prin utilizarea inteligenței artificiale. Imaginile false, editate sau preluate din alt context sunt adesea utilizate pentru a conferi mai multă credibilitate unor informații/fapte neadevărate. Recomandăm verificarea inversă a imaginii folosind Google Reverse Image Search, TinEye, RevEye, Image Yandex, Image Baidu. Prin intermediul acestor instrumente se poate verifica dacă o imagine este reutilizată/reciclată din altă sursă și atribuită în mod fals altui fapt sau eveniment. Dacă o imagine a mai fost publicată și înainte de evenimentul pe care pretinde că-l ilustrează, acesta ar putea fi un semnal de alarmă.
	VERIFICAREA CONȚINUTULUI VIDEO	Nu există un motor public de căutare video inversă, însă instrumente ca YouTube DataViewer, InVID, Watch Frame by Frame, Anilyzer și NewsCheck pot detecta versiuni cu dimensiuni reduse ale videoclipurilor publicate pe YouTube (<i>thumbnail</i>), iar o căutare inversă a imaginilor aplicată acestora poate arăta dacă au existat versiuni mai vechi ale clipurilor video. De asemenea, instrumentele arată și ora exactă a încărcării clipurilor video.

Alte instrumente și platforme pentru verificarea informațiilor:

- ✓ EUvs.Disinfo – <https://euvsdisinfo.eu/>
- ✓ Google Fact Check Tools - <https://toolbox.google.com/factcheck/explorer>
- ✓ AFP - <https://factcheck.afp.com/>
- ✓ Factual - <https://www.factual.ro/>

IDENTIFICAREA CORECTĂ A CANDIDAȚILOR

Pentru a preveni dezinformarea electoratului este relevantă cunoașterea listei finale a candidaților la alegerile pentru Președintele României din anul 2025. Aceasta este publicată pe site-ul Biroul Electoral Central. Persoanele care nu sunt incluse în această listă nu dețin calitatea de candidați, nu vor fi înscrise pe buletinele de vot și nu li se vor atribui voturi valabil exprimate.

Sursa oficială de verificare a listei candidaturilor rămase definitive este site-ul BEC (<https://prezidentiale2025.bec.ro/candidati/>).

Atenție la campaniile de dezinformare care promovează false așteptări și invocă proceduri neprevăzute de lege!

Dacă pe buletinul de vot, alegătorul desenează un patruleter în care înscrie numele și prenumele unei persoane (reală sau fictivă), **acea persoană nu va fi înscrisă în procesele-verbale întocmite pentru consemnarea rezultatelor**. Desenarea aceluși chenar pe buletinul de vot nu oferă posibilitatea contorizării voturilor pentru persoana astfel adăugată.

Sursa oficială de verificare a machetelor buletinelor de vot utilizate la alegerile pentru Președintele României din anul 2025 este site-ul BEC (<https://prezidentiale2025.bec.ro/documente/alte-documente/>).

Exprimarea votului pentru persoana reală sau fictivă înscrisă în patruleterul desenat de alegător pe buletinul de vot, prin aplicarea ștampilei cu mențiunea VOTAT în respectivul patruleter, **nu reprezintă un vot valabil exprimat pentru respectiva persoană**. Consemnarea eronată a voturilor valabil exprimate de către membrii birourilor electorale poate atrage răspunderea penală.

FALSA RENUNȚARE LA CANDIDATURĂ

Legislația electorală stabilește termene exacte pentru renunțarea la candidatură sau retragerea candidaturii.

La alegerile pentru Președintele României din anul 2025, termenul prevăzut de lege pentru renunțarea la candidatură a expirat. Candidații puteau renunța la candidatură **cel mai târziu la data de 19.03.2025, ora 24,00**.

Ulterior acestei date, indiferent de declarațiile publice ale persoanelor ale căror candidaturi au rămas definitive, în procesele-verbale întocmite pentru consemnarea rezultatelor votării (tipărite cu prenumele și numele candidaților în ordinea rezultată din tragerea la sorți a înscrierii acestora pe buletinele de vot) se vor consemna voturile obținute de către fiecare candidat astfel cum reies din operațiunile de numărare a buletinelor de vot, chiar dacă unul dintre acești candidați a anunțat public retragerea din cursa electorală sau intenția de a transfera voturile sale către un alt candidat.

Anunțul în spațiul public privind retragerea din competiția electorală nu are implicații juridice și nu atrage modificarea machetelor buletinelor de vot sau tipizatelor proceselor-verbale privind consemnarea rezultatelor votării.

Anunțul în spațiul public privind transferul voturilor către un alt candidat nu atrage consemnarea voturilor valabil exprimate primite de către respectivul candidat ca fiind voturi valabil exprimate pentru candidatul către care a afirmat că trebuie transferate voturile. Consemnarea eronată a voturilor valabil exprimate de către membrii birourilor electorale poate atrage răspunderea penală.

ALTE SFATURI UTILE

„REGULA DE 5 SECUNDE”

Ideea de bază este simplă: dacă ai un impuls pentru a acționa în direcția unui obiectiv, trebuie să acționezi în termen de 5 secunde sau creierul tău va extermina acel impuls (Mel Robbins, The 5 second rule).

Înainte de a distribui din reflex informațiile din mediul digital este foarte utilă pauza „de cinci secunde” care permite creierului să se detașeze de emoțiile puternice declanșate de mesajele care dezinformează, de a studia mai atent informațiile și de a le verifica.

Emoțiile, în special cele negative, ne pot face să distribuim conținutul fără să evaluăm critic informația.

EDUCAȚIE CONTINUĂ

Informează-te cu privire la tehnicile actuale de dezinformare. Înțelegerea modurilor în care se răspândește dezinformarea poate contribui la evitarea capcanelor.

Un instrument util prin care poate fi semnalată apariția unei știri false pentru a fi combătută prin documentare este pus la dispoziție de platforma online **Anti-Fake**, dedicată educației digitale, conștientizării publice și combaterii dezinformării (<https://www.antifake.ro/semnaleaza-ne-fake-ul/>).

RECOMANDĂRI ETICE PENTRU JURNALIȘTI

Jurnaliștii joacă un rol esențial în informarea publicului în timpul alegerilor. Responsabilitatea de a acoperi alegerile necesită o analiză atentă și o bună judecată din partea jurnaliștilor, mai ales într-o perioadă în care campaniile de dezinformare sunt tot mai răspândite. Respectarea principiilor de conduită etică precum obiectivitatea, transparența, acuratețea, corectitudinea și responsabilitatea sunt esențiale pentru menținerea standardelor jurnalistice. Recomandările prezentate mai jos au scopul de a ghida

jurnaliștii în timpul perioadelor electorale pentru a asigura acuratețe și imparțialitate în relatări. Prin respectarea acestor recomandări de conduită în procesul de raportare, jurnaliștii pot oferi o acoperire corectă și aprofundată a alegerilor, evitând dezinformarea și contribuind, în același timp, la cultivarea și protejarea democrației.

Comunicările care se înscriu în limitele activității jurnalistice de informare a publicului nu constituie materiale publicitare politice și nu trebuie etichetate ca atare.

Ținând cont de rolul mass-mediei în organizarea scrutinurilor democratice, corecte și transparente, reamintim că, potrivit Hotărârii AEP nr. 8/2025, la alegerile pentru Președintele României din anul 2025, reprezentanții instituțiilor mass-media românești pot asista la operațiunile birourilor electorale ale secțiilor de votare și/sau ale birourilor electorale pentru votul prin corespondență și au acces în imobilele și încăperile în care acestea își desfășoară activitatea numai în baza actului de identitate și a legitimației de jurnalist.

Reprezentanții instituțiilor mass-media străine pot asista la respectivele operațiuni numai pe baza documentului de acreditare emis de către AEP, care este valabil și în copie, însoțit de actul de identitate.

OBIECTIVITATE ȘI IMPARȚIALITATE

Echidistanță:

Rămâneți echidistant și evitați favorizarea oricărui partid politic sau candidat. Conținutul trebuie să reflecte o perspectivă imparțială și să ofere spațiu echitabil tuturor părților implicate. Articolele ar trebui să includă perspective multiple din toate părțile spectrului politic. Este important să verificați afirmațiile făcute de candidați și de partidele politice și să faceți un efort de bună-credință pentru a obține comentarii de la persoana, formațiunea politică sau organizația vizată înainte de a publica articole. Evidențiați în mod distinct opiniile și interpretările personale astfel încât să nu fie confundate cu știrile.

Evitarea conflictului de interese:

Evitați orice potențiale conflicte de interese sau orice situație care ar putea apărea ca un conflict de interese în ceea ce privește partidele politice sau candidații.

CORECTITUDINE ȘI TRANSPARENȚĂ

Verificare riguroasă:

Asigurați-vă că toate informațiile sunt verificate temeinic înainte de publicare. Furnizați informații de bază despre problemele discutate, care să ofere context și care să ajute publicul să înțeleagă mai bine relatarea. Evitați propagarea știrilor false, inclusiv redistribuirea, în mediul online, a conținutului neverificat. În cazul apariției unor erori, corectați informațiile de îndată ce deveniți conștient de acestea și notificați audiența cu privire la corectările efectuate.

Informați-vă din surse oficiale! Pentru informațiile din domeniul electoral verificați paginile de internet ale Autorității Electorale Permanente www.roaep.ro, www.prezenta.roaep.ro și www.finantarepartide.ro și pagina web a Biroului Electoral Central www.bec.ro. Pentru a evita dezinformarea sau propaganda, utilizați doar surse verificate.

Transparență:

Specificați clar sursele de informație și evitați utilizarea surselor anonime, exceptând situațiile în care păstrarea confidențialității sursei este absolut necesară și justificată. Fiți specific cu atribuirea afirmațiilor/declarațiilor făcute de candidați sau de partidele politice.

Asigurați etichetarea materialelor electorale conform prevederilor legale.

Transparență în publicitate:

Fiți transparent cu privire la conținutul plătit și asigurați-vă că nu există nicio confuzie între conținutul editorial și publicitate. Dacă implicați surse financiare în conținutul dumneavoastră electoral, asigurați-vă că sunteți transparent în privința surselor de finanțare.

RESPECTAREA NORMELOR ETICE

Respectarea vieții private și a demnității persoanelor:

Păstrați respectul față de viața privată și demnitatea tuturor persoanelor implicate în procesul electoral. Evitați limbajul defăimător sau jignitor. Evitați discursul discriminator sau instigator la ură pe criterii de rasă, religie, naționalitate, sex, orientare sexuală ori etnie, pentru a prezenta o viziune nepartizană.

Echitate în acoperirea evenimentelor:

Asigurați-vă că acoperirea evenimentelor legate de alegeri este echitabilă și reflectă diversitatea opiniilor și viziunilor politice. Oferiți acoperire egală tuturor candidaților în alegeri, astfel încât publicul să aibă o perspectivă echilibrată asupra problemelor și soluțiilor propuse. Folosiți cuvinte neutre pentru relatări imparțiale.

RESPONSABILITATE SOCIALĂ

Conștientizare cetățenească:

Contribuiți la promovarea unei dezbateri publice informate, oferind spațiu pentru opinii diverse și pentru argumente fundamentate. Încurajați implicarea civică și participarea la procesul democratic prin furnizarea de informații corecte, complete și relevante, astfel încât cetățenii să dețină datele necesare pentru a face o alegere informată în ziua alegerilor.

Evitarea senzaționalului:

Evitați prezentarea informațiilor într-un mod senzaționalist și mențineți un ton echilibrat în raportarea evenimentelor electorale.

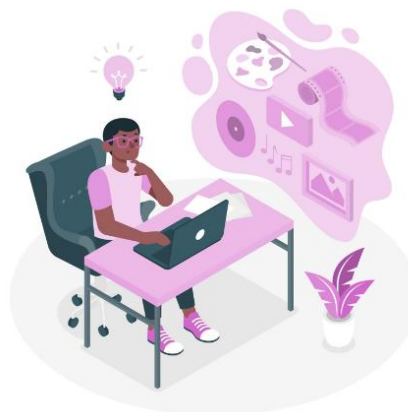
Evitați raportările părtinitoare care pot dăuna democrației și care pot exacerba polarizarea. Asigurați-vă că titlul și conținutul sunt corelate și reflectă realitatea.

Sensibilitate la contextul cultural:

Fiți conștient de sensibilitățile culturale și sociale locale și naționale pentru a evita abordările care ar putea amplifica tensiunile, diviziunile și polarizarea.

RECOMANDĂRI ETICE PENTRU ALȚI CREATORI DE CONȚINUT

Aceste recomandări de conduită se adresează creatorilor de conținut care elaborează și difuzează materiale de informare cu specific electoral și au scopul de a promova în rândul acestora abordarea unui ton neutru, informativ și responsabil în comunicările realizate în timpul perioadelor electorale. Creatorii de conținut sunt încurajați să respecte aceste principii pentru a contribui la desfășurarea alegerilor libere, corecte și reziliente și, implicit, la cultivarea și protejarea democrației.

OBIECTIVITATE ȘI IMPARȚIALITATE

Conținut neutru:

Creați conținut care să rămână neutru și echidistant față de toate partidele și de toți candidații.

Acordați spațiu și atenție părerilor și viziunilor diverse. Evitați discriminarea sau marginalizarea oricărui grup sau individ pe baza opiniilor politice.

VERIFICAREA FAPTELOR (FACT-CHECKING)

Verificare riguroasă:

Verificați și confirmați informațiile înainte de a le distribui. Evitați propagarea știrilor false sau a informațiilor neconfirmate care pot afecta procesul electoral. **Instrumentele online de tip ChatGPT, DeepSeek, Claude sau Google Bard nu sunt surse potrivite pentru obținerea de informații corecte și actualizate pe tema alegerilor din România.**

Informați-vă din surse oficiale:

Pentru informațiile din domeniul electoral verificați paginile de internet ale AEP și BEC.

Pentru verificarea credibilității publicațiilor internaționale puteți accesa diverse baze de date deschise care evaluează nivelul de încredere a acestora. Un exemplu în acest sens poate fi accesat la următorul link

https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Reliable_sources/Perennial_sources.

Publicațiile de pe lista verde sunt valide, în timp ce publicațiile de pe lista roșie nu sunt surse de încredere.

Atenție la dezinformările privind prezența la vot și rezultatele alegerilor!

Datele privind prezența la vot și rezultatele provizorii ale alegerilor se publică în timp real pe pagina de internet www.prezenta.roaep.ro. Recomandăm preluarea exclusiv a informațiilor publicate la respectiva adresă.

Rezultatele oficiale vor fi publicate pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Rezultate (<https://prezidentiale2025.bec.ro/rezultate/>).

Atenție la dezinformările privind persoanele care candidează!

Lista candidaturilor rămase definitive, ordinea de înscriere pe buletinele de vot și machetele buletinelor de vot se stabilesc doar de BEC și sunt publicate pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Documente, subsecțiunea Documente utile

(<https://prezidentiale2025.bec.ro/documente/alte-documente/>).

Deciziile privind înregistrarea unor candidaturi și cele privind respingerea înregistrării unor candidaturi sunt publicate pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Documente, subsecțiunea Decizii privind candidaturile (<https://prezidentiale2025.bec.ro/decizii-privind-candidaturile-2/>).

Atenție la dezinformările privind modalitățile de exercitare a dreptului de vot!

Principalele reguli de vot sunt ilustrate în cuprinsul Deciziei BEC nr. 22D/14.03.2025, iar procedura de exercitare a dreptului de vot prin intermediul urnei speciale este detaliată prin Decizia BEC nr. 10D/04.03.2025. Cele două decizii sunt publicate pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Documente, subsecțiunea Decizii în aplicarea unitară a prevederilor legii (<https://prezidentiale2025.bec.ro/decizii-in-aplicarea-unitara-a-prevederilor-legii/>).

De asemenea, mai multe materiale de informare pot fi consultate pe pagina de internet a AEP la adresa <https://www.roaep.ro/prezentare/alegeri-prezidentiale-2025/>, la secțiunea Alegători.

Atenție la falșii operatori de sondaje!

Deciziile BEC privind acreditarea unor societăți comerciale pentru efectuarea de sondaje de opinie la ieșirea de la urne la alegerile pentru Președintele României din anul 2025 sunt publicate pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Acreditări

(<https://prezidentiale2025.bec.ro/acreditari/>).

Atenție la dezinformări privind dispozițiile legale! Unele persoane prezintă texte de lege fabricate pentru a-și susține punctul de vedere!

Legislația relevantă este publicată pe pagina de internet a BEC, la secțiunea Legislație (<https://prezidentiale2025.bec.ro/legislatie/>).

TRANSPARENȚĂ

Transparență:

Specificați sursele de informare și evitați prezentarea lor în mod tendențios. Asigurați-vă că informațiile furnizate sunt corecte și actualizate.

Transparență în publicitate:

Dacă includeți publicitate electorală în conținutul dumneavoastră, fiți transparent cu privire la conținutul plătit și asigurați-vă că nu există nicio confuzie între conținutul editorial și publicitate. Fiți transparent în privința surselor de finanțare.

RESPECTAREA NORMELOR LEGALE

Conformitate legală:

Respectați normele legale în materie electorală. Evitați orice acțiuni sau conținut care ar putea încălca legislația electorală. Legislația electorală specifică fiecărui proces electoral în parte poate fi consultată pe site-ul www.roaep.ro la secțiunea Legislație electorală (<https://www.roaep.ro/legislatie/>)

RESPONSABILITATE SOCIALĂ

Conștientizare cetățenească:

Încurajați urmăritorii să se informeze și să participe activ în procesul electoral. Asigurați-vă că prin conținutul dumneavoastră promovați participarea civică și exercitarea dreptului la vot. Puteți promova, de exemplu, implicarea alegătorilor în alegeri prin participarea ca expert electoral (<https://www.roaep.ro/instruire/corpul-expertilor-electorali/>), operator de calculator (<https://www.roaep.ro/instruire/operatori-de-calculator-sectii-votare/>) sau ca observator electoral (informații suplimentare pot fi accesate pe site-ul AEP www.roaep.ro la secțiunea ACREDITĂRI).

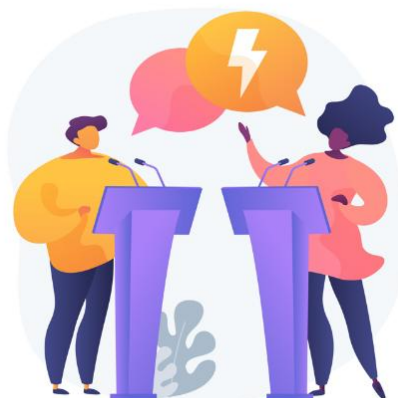
Evitarea incitării la ură, violență și discriminare:

Evitați limbajul defăimător sau jignitor. Nu încurajați violența sau comportamentul agresiv. Evitați discursul discriminator sau instigator la ură pe criterii de rasă, religie, naționalitate, sex, orientare sexuală ori etnie. Asigurați-vă că, prin conținutul creat și promovat, contribuiți la un dialog constructiv și la o dezbatere informată.

Sensibilitate la contextul cultural: Fiți conștient de sensibilitățile culturale și sociale locale și naționale pentru a evita abordările care ar putea amplifica tensiunile, diviziunile și polarizarea.

RECOMANDĂRI PENTRU UN DISCURS ELECTORAL ECHILIBRAT

Discursul electoral și mesajele cu caracter politic transmise de către competitorii electorali sunt elementele definitorii ale climatului de integritate aferent campaniilor electorale. Răspândirea și impactul acțiunilor de dezinformare sau al știrilor false pot fi combătute doar când competitorii electorali dezvoltă dialoguri și discursuri informate, oneste, respectuoase și constructive, motiv pentru care recomandăm și promovăm desfășurarea campaniilor electorale cu respectarea următoarelor principii:

DEMOCRAȚIE

Dezvoltați conținutul materialelor și al discursurilor electorale în așa fel încât să ofere garanții privind respectarea și promovarea principiilor democrației și ale statului de drept, exprimând angajamentul ferm pentru protejarea drepturilor omului și condamnând orice derapaje sau încercări de subminare a statului.

TRANSPARENȚĂ

Prezentați în spațiul public informații accesibile, complete, clare și precise cu privire la activitatea politică și profesională anterioară, la proiectele și programele politice propuse alegătorilor, precum și la sursele de finanțare a campaniei electorale.

RESPECT

Încurajați și acceptați critici constructive și opinii divergente. Evitați conținutul care promovează atacuri personale sau comportamente intruzive asupra intimității persoanelor. Recomandăm abținerea de la limbajul care incită la ură, discriminare și ostilitate sau de la utilizarea unei tonalități agresive.

ONESTITATE ȘI VERIDICITATE

Fundamentați conținutul materialelor și al discursurilor electorale pe date și informații reale, corecte și precise. Favorizați contactul direct cu alegătorii prin întâlniri publice și participarea la platforme de dezbateri deschise. Evitați și condamnați declarațiile false sau înșelătoare.

COMUNICARE RESPONSABILĂ

Promovați rigurozitatea privind procesul de verificare a faptelor și informațiilor diseminate sau combătute în cadrul campaniilor electorale. Corectați prompt orice informație falsă sau eronată. Întreprindeți demersuri pentru a opri redistribuirea informațiilor false sau eronate, precum și pentru remedierea prejudiciilor cauzate de răspândirea informațiilor dăunătoare.

Descurajați public utilizarea în cadrul platformelor de social media a roboților automatizați (*trolli* și *boți*), a conturilor false și a altor practici având ca scop manipularea opiniei publice.

LIMBAJ INCLUZIV

Evitați limbajul și acțiunile care discriminează sau marginalizează persoane în funcție de rasă, gen, orientare sexuală, naționalitate, dizabilitate, origine etnică, limbă vorbită, religie, opinie politică, avere sau origine socială.

EDUCAȚIE

Încurajați și participați la activități având ca scop îmbunătățirea cunoștințelor electoratului privind procesul decizional al entităților publice, modul de stabilire a agendei publice și chestiunile cu caracter politic.

SECURITATE CIBERNETICĂ

Încurajați aplicarea măsurilor de securitate cibernetică menite a proteja de atacuri informaționale paginile de internet, aplicațiile sau alte instrumente dezvoltate cu scopul desfășurării campaniilor electorale.

ASPECTE LEGALE RELEVANTE

Acțiunile de dezinformare nu duc lipsă de inventivitate.

Mijloacele și modul de livrare a conținutului fals se schimbă de la o zi la alta.

Această situație generează dificultăți considerabile în formularea unor definiții exacte ale conceptelor subsumate acțiunilor de dezinformare cu scopul stabilirii de către legiuitori a unor limite clare ale răspunderii în domeniu, cu asigurarea criteriilor de calitate,

claritate și predictibilitate ale normelor penale sau civile.

Mai mult, aceste tendințe conduc la dificultăți în adaptarea normelor legale la situația de fapt fără a afecta libertatea de exprimare.

În acest context, practicienii dreptului sunt nevoiți să își extindă aria de activitate și spre platformele de comunicare online, adițional surselor tradiționale de informare.

Astfel, reamintim că Înalta Curte de Casație și Justiție a stabilit, prin Decizia nr. 4546/2014, că informațiile publicate pe pagina rețelei de socializare Facebook îndeplinesc exigențele juridice privind „caracterul public”. În motivarea acesteia, instanța a constatat că *„nu se poate reține că rețeaua de socializare ar fi un spațiu privat comparabil cu o cutie poștală electronică, întrucât cutia poștală electronică este controlabilă de către proprietar, sub aspectul conținutului informațional transmis, respectiv depozitat, în timp ce facebook este*

o rețea de socializare (informațională) publică, receptivă perpetuu în web (internet), bazată pe un site web la care utilizatorii se pot înscrie și interacționa liber cu alți utilizatori, deja înscriși.”

Atragem, astfel, atenția că informațiile publicate și redistribuite în mediul online pot atrage răspunderea delictuală, contravențională și chiar penală a persoanelor.

Cu titlu exemplificativ enumerăm următoarele fapte sancționate de Codul Penal: ultrajul contra bunelor moravuri (art. 375), instigarea publică (art. 368), incitarea la violență, ură sau discriminare (art. 369), tulburarea ordinii și liniștii publice (art. 371) sau comunicarea de informații false (art. 404).

Prevederile art. 404 din Codul penal devin incidente în cazul în care, prin comunicarea de informații false, se pune în pericol securitatea națională. Altfel spus, acest articol nu sancționează oricare acțiune de propagare a unei informații/știri false, însă, spre exemplu, influențarea modului de exercitare a dreptului de vot sau a altor procese democratice prin răspândirea, cu intenție, de informații false ar putea fi de natură să pună în pericol securitatea națională.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale stabilește la art. 10 pct. 1. că „*orice persoană are dreptul la libertate de exprimare, (...)*”. Libertatea de exprimare înglobează libertatea de opinie și libertatea de a primi sau comunica informații sau idei.

Totuși, prin pct. 2 al art.10 din Convenție sunt stabilite următoarele: „*exercitarea acestor libertăți comportă îndatoriri și responsabilități care pot fi supuse unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora,*

Actele normative incidente pot fi consultate online pe portalul legislativ dezvoltat și administrat de Ministerul Justiției

<https://legislatie.just.ro/Public/Acasa> la următoarele linkuri:

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175187>

Constituția României:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/1413>

Legea nr. 286/2009 privind Codul penal:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109855>

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/130143>

Legea Audiovizualului nr. 504/2002:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/188173#A813>

Decizia nr. 220 din 24 februarie 2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/269514>

Ordonanța Guvernului nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/24129>

pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecatorești”.

Dacă încălcarea drepturilor vizează persoane fizice, Convenția dispune la art. 8 pct. 1 că *„orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”.*

În privința normelor juridice naționale, precizăm că dispozițiile art. 30 alin. (8) din Constituția României, republicată, stabilesc că *„răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștința publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictele de presă se stabilesc prin lege”.* Totodată, art. 31 alin. (4) din legea fundamentală stipulează că *„mijloacele de informare în masă, publice și private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice”.*

Legea audiovizualului nr. 504/2022, cu modificările și completările ulterioare, stabilește, prin dispozițiile art. 41 alin. (1), că *„orice persoană fizică sau juridică, indiferent de naționalitate, ale cărei drepturi sau interese legitime, în special reputația și imaginea publică, au fost lezate prin prezentarea de fapte inexacte în cadrul unui program, beneficiază de dreptul la replică sau la rectificare”.*

În acest context, subliniem, de asemenea, relevanța drepturilor protejate de Codul civil, precum dreptul la demnitate (art. 72), dreptul la propria imagine (art. 73), atingeri aduse vieții private (art. 74), precum și dispozițiile art. 1349 alin. (1) conform cărora *„orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane.”*

LEGISLAȚIA ELECTORALĂ

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/2025:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/293733>

Legea nr. 370/2004:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/256377>

Legea nr. 208/2015:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/261028>

Legea nr. 288/2015:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/173139>

Legea nr. 115/2015:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/168136>

Legea nr. 33/2007:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/78622>

Legea nr. 3/2000:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/21139>

Legea nr. 334/2006:

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/73672>

Legislația electorală încurajează exprimarea opiniilor în mod liber și fără nicio discriminare, prin mitinguri și adunări, precum și prin utilizarea televiziunii, radioului, presei și a celorlalte mijloace de informare în masă, sub rezerva interzicerii mesajelor, sloganurilor și discursurilor discriminatorii sau care promovează ori justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul, alte forme de ură bazate pe intoleranță sau orice altă formă de discriminare, de defăimare și de învrăjbire religioasă ori etnică sau care aduce ofensă publică simbolurilor religioase, precum și a oricăror altor mijloace care contravin legii.

Recomandăm consultarea Deciziei CNA nr. 86 din 25 februarie 2025 privind regulile de desfășurare în audiovizual a campaniei electorale pentru alegerea Președintelui României din anul 2025 (<https://www.cna.ro/article13778,13778.html>).

TERMENI UTILIZAȚI

DEZINFORMAREA (DIS-INFORMATION): o serie de informații al căror caracter fals sau înșelător poate fi verificat, care sunt, în mod cumulativ, create, prezentate și diseminate pentru a obține un câștig economic sau pentru a induce publicul în eroare în mod deliberat și care pot provoca un prejudiciu public (conform Comunicării Comisiei Europene „Combaterea dezinformării online: o abordare europeană” din 26 aprilie 2018³). Dezinformarea reprezintă o tehnică ce presupune răspândirea în mod deliberat de conținut fals, având intenția clară de a provoca rău sau de a aduce prejudicii unei persoane, unei organizații sau unui grup social.

DEZINFORMAREA NEINTENȚIONATĂ (MIS-INFORMATION): metodă care presupune răspândirea, în spațiul public, în mod neintenționat, de informații false care nu sunt create neapărat cu intenția de a provoca daune sau prejudicii.

INFORMAREA RĂU - VOITOARE (MAL-INFORMATION): metodă care presupune răspândirea, în mod intenționat, de informații adevărate, având intenția explicită de a provoca rău sau ignorând faptul că aceasta ar putea produce efecte negative.

FACT-CHECKING: investigație (a unei probleme) pentru verificarea veridicității faptelor.

ASTROTURFING: practica publicării de opinii sau comentarii pe internet sau în mass-media care par să provină de la membri obișnuiți ai publicului, dar provin de fapt de la o anumită companie sau grup politic, ca o modalitate de a face să pară că un produs/ o politică/ o opinie etc. are mult sprijin public.

BOT: un program de calculator care funcționează automat, în special unul care caută și găsește informații pe internet.

CHATBOT: aplicație software concepută pentru a imita o conversație cu o ființă umană, de obicei prin internet, pe baza indicațiilor utilizatorului unui program de calculator.

TROLLING: încălcarea a regulilor spațiilor sociale de pe internet prin comportamente distructive care au scopul de a insulta sau de a denigra anumite persoane pentru a le provoca emoții negative.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0236>

MEME-URI: elemente vizuale cu text de impact asociat care se răspândesc foarte repede pe internet.

URL-UL SITE-ULUI: adresa standardizată pentru localizarea sursei digitale.